

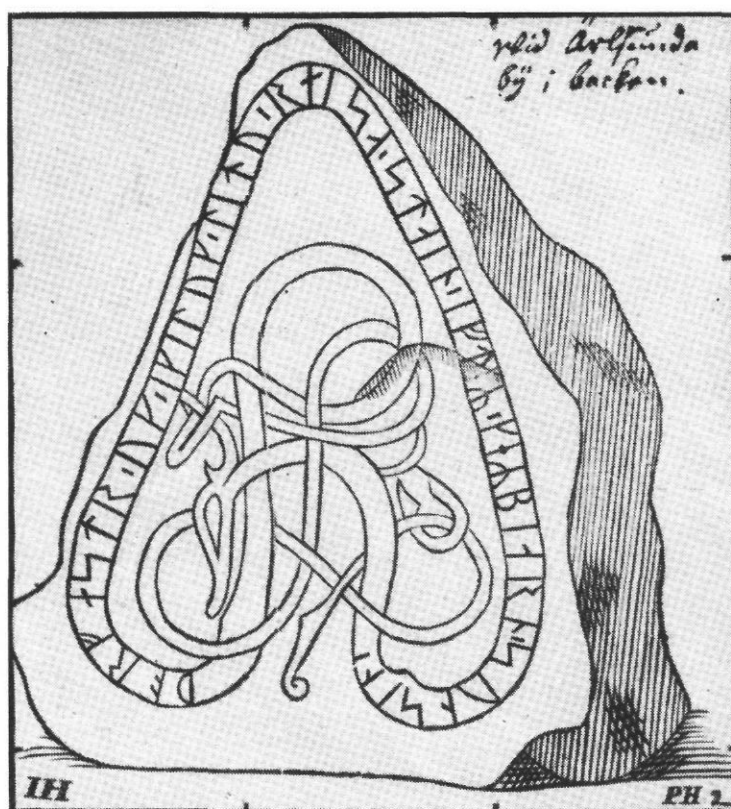

Fig. 108. U 117. Älvsunda. Eds sn. Efter B 164.

Inskrift:

þorfastr · uk · ikiluk · litu · raisa · stain · iftir · kerbiarn sun sin

Þorfastr ok Ingilaug letu ræisa stein æftir Gæirbiorn, sun sinn.

»Torfast och Ingelög läto resa stenen efter Gerbjörn, sin son.»

Till läsningen: 37 **e** är tydligt stunget. Däremot äro icke stungna 18, 31, 48 **i**, 12, 16, 36 **k**. **o**, **a** och **n** ha bst endast på ena sidan av hst, med undantag av 5, 22, 25 **a**, där bst skär hst. — Rhezelius: 3 **r** saknas; 37 **a**; sk efter 43 **n**, 46 **n**, 49 **n**. — Hadorph: 37 **e**. — Dybeck: 37 **e**. Brate: 37 **e**.

Om namnet *Þorfastr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 101, om *Gæirbiorn* Sö 213. — Kvinnonamnet *Ingilaug* är utom i denna inskrift endast belagt på en nyfunnen runsten vid Kårsta, Närtuna sn. Från medeltida källor anför Lundgren ett par belägg med osäkert genus. Det är dessutom känt som kvinnonamn från yngre källor (Grubb, Hyltén-Cavallius, Senell).

118. Älvsunda, Eds sn.

Pl. 79.

Litteratur: B 168, L 400, D 2: 48. Joh. Bureus, F a 6 s. 68 n:r 117 (Bureus' egen uppteckning), s. 169 n:r 34 (Rhezelius), F a 5 n:r 179, F a 1 s. 45, F a 13 s. 236, 238, 354, 361, 362, F a 10: 2 n:r 56, F f 6 n:r 201; Joh. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 297; O. Celsius, SR 2, s. 169; UFT h. 3 (1873), s. 26; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 103, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (F a 10: 2), kopparstick (F f 6); P. Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 168); Dybeck a. a.

Runstenen står nu rest strax Ö om Älvsunda bro och järnvägen Stockholm—Uppsala vid norra sidan av landsvägen Rotebro—Älvsunda—Eds kyrka. Vid lektor Brates besök år 1902 låg den på samma plats, sönderslagen i fem delar. Den har kort därefter genom brukspatron C. F. Lundströms försorg blivit lagad och rest.

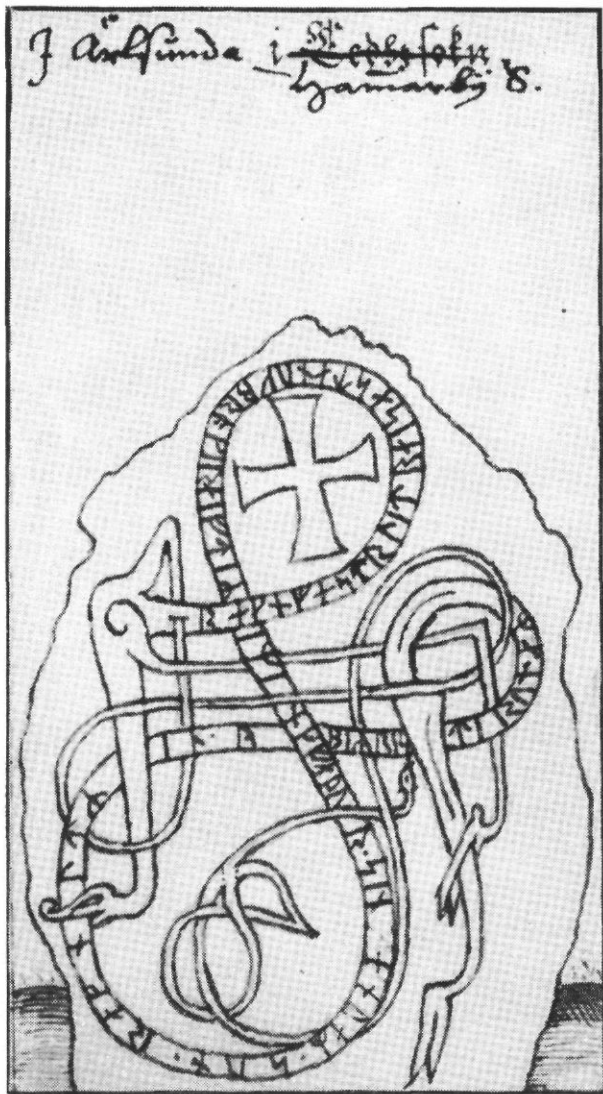

Fig. 109. U 118. Älvsunda, Eds sn.
Efter teckning av Bureus.

då ha flyttats tillbaka. Förmodligen ha emellertid icke alla styckena återställts. Det är sålunda åtminstone troligt, att de båda styckena som fattas ligga inlagda i järnvägsbron. — Ristningen är numera synnerligen fragmentarisk. Ett stort parti saknas både utmed högra och vänstra sidan, och även på mitten är ytan svårt skadad. Stenen har ursprungligen haft en ungefärligen triangelformad yta, synnerligen lämplig för det av ristaren Öpir använda mönstret. Ytan är jämn och slät. Ristningen är på de bevarade delarna icke djup men synnerligen tydlig och väl bevarad.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre uppteckningar):

ragn	fastr	lit	·	r[ai]	sa	·	[stain	·	uk	·	bro	·	kara	·	iftir]		
5	10	15		20	25	30	35										
emink	·	fapu	[r	·]	sin	·	an	uar	·	sun	·	rag	[niltar	·	in	·]	ybir
40	45		50	55	60	65	70										
[risti	run]	a	[R]														
75	80																

Ragnfastr let ræisa stæin ok bro gæra æftir Hæming, faður sinn. Hann var sunn Ragnhildar. Æn Öpir risti runar.

»Ragnfast lät resa stenen och göra bron efter Häming, sin fader. Han var Ragnhilds son. Och Öpir ristade runorna.»

Inskriften anföres på två ställen i Bureus' anteckningsbok (F a 6), dels enligt uppteckning av Bureus själv, dels enligt Rhezelius. På det första stället anges platsen vara: »Vidh Erlsunda bro i Eedh sokn in på gärdet», på det andra: »Widh Örligsunda Bro i giärdet». Den är avtecknad i F a 10:2; överskriften lyder: »I Ärlsunda i Eedhz sokn», men de sista orden »Eedhz sokn» ha blivit överstrukna och ändrade till »Hammarby S.». Detta är tydligen anledningen till att kopparsticksamlingen F f 6 har överskriften »Hammarby Sochn Arlunda vid Bron». — Peringskiölds *Monumenta*: »Ärlsunda bro wäster om byn i ängen»; *Bautil*: »Erlesunda bro». — Celsius har ingenting nytt; han har tydligen ej själv sett stenen. — Dybeck: »Denne krossade sten ligger på östra sidan om Elfsunda bro».

Granit. Nuvarande höjd 1,60 m., bredd 1,52 m. Avbildningarna från 1600-talet visa runstenen i ett ursprungligare skick; ristningen är ännu så gott som fullständigt bevarad. Helgonius' träsnitt antyder dock vissa skador. Vid mitten av 1800-talet var stenen krossad och omkullfallen, men alla delarna finnas ännu hos Dybeck i behåll. Senare ha tydligen två av de fem stycken, som antyd på Dybecks bild, förkommit. Enligt vad Brate är 1902 inhämtade av personer boende på platsen, skulle runstenen vid järnvägens byggande ha blivit inlagd i järnvägsbron strax intill. Den dåvarande ägaren av Älvsunda hade då gjort järnvägsbyggarna uppmärksamma på att en runsten icke finge brukas till ett sådant ändamål, och stenen skulle

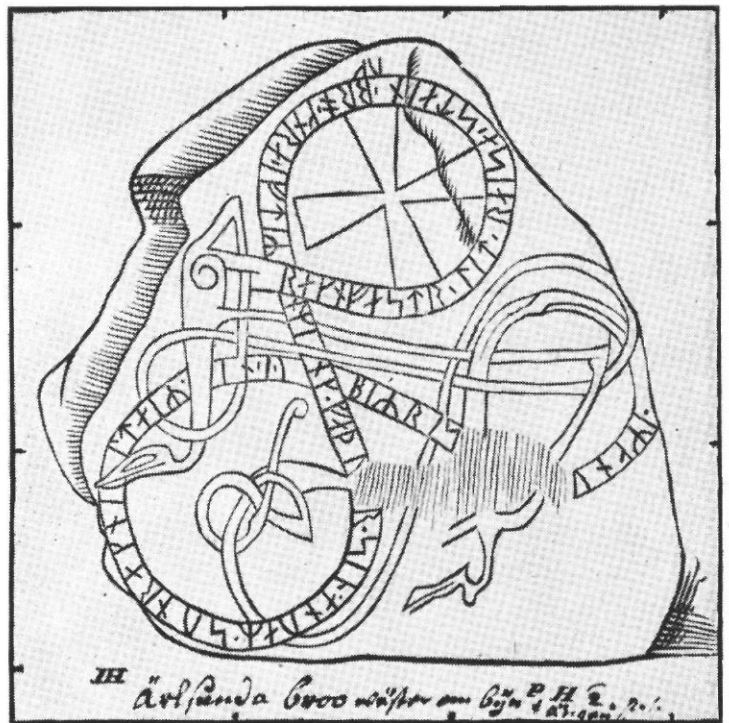

Fig. 110. U 118. Älvsunda, Eds sn.
Efter B 168.

Till läsningen: 3 och 60 **g** äro tydligt stungna, om också med mycket små, runda prickar. 37 **e** har ett vågrätt streck tvärs över hst. 69 **y** är stunget med ett o. 2 cm. långt, lodrätt streck. 45 **u** är förstört, alla konturer av runan äro borta, men man kan tydligt skönja runans plats och ungefärliga form. **a**- och **n**-runorna ha i allmänhet normal form, med hst skärande bst på mitten. 4 och 57 **n** ha dock större delen av bst på h. sidan, liksom 6 **a** större delen av bst på v. sidan. 49 **n** har bst uteslutande på h. sidan av hst. — Bureus (F a 6): **raknfastr · lit · raisa stain uk bro kira aftir imink faður sin an uar sun · raknltr · in ybir risti runar**. F a 5: 29 **a**, 32 **i**, 50—51 **han**, 58—66 **rakn(a)ltr**. F a 10: 2: 18—22 **stan**, 29 **i**, 32 **i**. — Rhezelius (F a 6): 3 **g**, 29 **a**, 32 **i**, 37 **e**, 52 **y**, 53 **e**, 58—66 **rakniltair**. Rhezelius anger också betydligt flera sk än Bureus, nästan mellan varje ord. — Hadorph: 3 **k**, 29 **n**, 32 **i**, 37 **n**, 58—66 **rakniltair**, 69 **y**; 76—78 **ti r** saknas. Efter 82 **r** ett **i**, efterföljt av sk. Runorna 23—24 **uk** stå nedanför slingan, tydligen uteglömda och tillfogade efteråt. Runan 29 är hos Bureus (F a 6, F a 10: 2) **i**, hos Rhezelius och Dybeck **a**, på Hadorphs och Helgonius' träsnitt **n**. Sannolikt har den varit **e**; jfr att runan 37 **e** hos Hadorph och Helgonius (liksom hos Dybeck) återges **n**. Den runa **i**, som såväl Rhezelius som Hadorph och Helgonius ha framför 66 **r**, beror möjligen på missuppfattning av en ornamentslinje; en smalare ormslinga går här under runslingan, men det är möjligt, att ristaren här av misstag har huggit den över runslingan. — Dybeck: 3 **k**, 29 **a**, 32 **i**, 37 **n**, 58—66 **rakniltar**; 76—78 **ti r** saknas, likaså sista runan (så när som på överdelen av en hst).

Om namnet *Ragnfastr* se U 29, om *Hæmingr* U 101. Av kvinnonamnet *Ragnhildr* finnas f. ö. endast få belägg: i Uppland L 526 Vidbo kyrka och L 605 Husby-Lyhundra kyrka, i Östergötland Ög 65(?) och i Västergötland Vg 142 (T 102). Under medeltiden är namnet vanligt i Sverige. — Huruvida det är Ragnfast eller Häming, som är Ragnhilds son, kan ej avgöras.

Ristningen är, liksom U 104, utförd av Öpir.

119. Älvsunda, Eds sn. Nu vid Antuna.

Pl. 78.

Litteratur: D 2: 49. UFT h. 3 (1873), s. 27; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 75, Anteckningar (ATA). Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Brate foto 1902 (ATA).

Runstenen är omkring 1865 upptagen ur jorden i närheten av Älvsunda bro, troligen på östra sidan av bron. Den restes, enligt Dybeck, »på samma ställe». År 1902 stod den rest i hagen på norra sidan om landsvägen mellan Älvsunda och Eds kyrka strax Ö om det ställe, där landsvägen korsar järnvägen och ån (»Älvsunda bro»), helt nära U 118. Hösten 1902 lät dåvarande ägaren av Älvsunda och Antuna, brukspatron C. F. Lundström, med tillstånd av Kgl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien flytta stenen till Antuna park.

Gråsten. Höjd 0,78 m., bredd 0,43 m.

Inskrift:

· skagi · lit · raisa · pina · stein · at · faður · sin · stin

5 10 15 20 25 30 35

Skagi (l. Skæggi) let ræisa þenna stein at faður sinn Stæin.

»Skage (l. Skägge) lät resa denna sten efter sin fader Sten.»

Till läsningen: 1—3 **ska** är tydligt. 4 **g** sannolikt, men ej fullt säkert, då flera fåror här finnas i stenen. Möjligen l. 5 är **i**, icke l. 15 **i** är skadat på mitten. 18 **s** är mycket långt,

23—4031. *Upplands runinskrifter.*